

วิถีชีวิต และอัตลักษณ์ความเป็นอิ้วเมี่ยนของบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

Way of life and Identity of lu Mien Ban Nai Grang, Kra Buri District, Ranong Province

¹สิทธิพร เคาอุ่น และ²จินต์ วิภาตะกลัด

¹Sittiporn Kao-Un and ²Jin Wipataklas

^{1,2}คณะบริหารและการจัดการ มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

^{1,2}Faculty Administration and management Chaopraya University

¹Corresponding Author. E-mail: Sittiporn_ko@yahoo.com

Received July 26, 2023; Revised August 20, 2023; Accepted August 21, 2023

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาสภาพสังคมโดยทั่วไปของชุมชนอิ้วเมี่ยนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง 2) ศึกษาวิถีชีวิตและประเพณีที่สำคัญของชุมชนอิ้วเมี่ยนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง และ 3) ศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอิ้วเมี่ยนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกึ่งโครงสร้าง การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มย่อยกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพสังคมของชุมชนอิ้ว เมี่ยน บ้านในกรัง มีความเป็นอยู่แบบผสมผสาน ระหว่างจารีตแบบดั้งเดิมกับสังคมใหม่ ปกครองโดยถือหลักถืออาวุโส ผู้ชายมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้หญิง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทำไร่กาแพ สวนทุเรียน และปลูกยางพารา 2) ด้านวิถีชีวิตและประเพณีที่สำคัญ ชุมชนอิ้วเมี่ยนบ้านในกรัง ถึงแม้จะนับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์ แต่ยังคงเคร่งครัดในการนับถือผีบรรพบุรุษ โดยเฉพาะระบบเครือญาติแบบแซ่ ตระกูล รวมถึงนับถือเทพเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และลำดับวันเดือนปี ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญๆ และ 3) การดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ และการสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอิ้วเมี่ยนบ้านในกรังนั้น มีมาตรการกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่าย ชุมชน ในการจัดการความรู้และรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งสื่อสารให้สังคมรับรู้ผ่านภาษา ศรัทธา อาหาร การแต่งกายแบบดั้งเดิมไว้อย่างเหนียวแน่น จึงคงดำรงไว้ซึ่งวิถีชีวิต และอัตลักษณ์ความเป็นอิ้วเมี่ยนบ้านในกรัง ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ได้อย่างเข้มแข็ง

คำสำคัญ: วิถีชีวิต; อัตลักษณ์; อิ้วเมี่ยน (เย้า)

Abstract

The objectives of the research were to; 1) study the general social conditions of the lu Mien Ban Nai Grang, Kra Buri District, Ranong Province, 2) study the way of life and traditions of the lu Mien Ban Nai Grang, Kra Buri District Ranong Province, and 3) study ethnic identity and creation of social space of lu Mien Ban Nai Grang, Kra Buri District, Ranong Province. The qualitative research methods data were collected by semi-

structured in-depth interviews participatory observation and group discussions with 20 key informants. The results of the research were as follows: 1) the social conditions of the Lu Mien Ban Nai Grang there is a cultural compatibility between traditional and new society, Ruled by the principle of seniority, men have higher social status than women. Most of them are engaged in agriculture growing coffee, durian and rubber. 2) Way of life and traditions lu Mien Ban Nai Grang even though the Buddhist religion and Christianity but still strictly respecting the spirits of the ancestors, especially the kinship system, surname, family, including respecting the gods and angels, holy things, order of days, months, years in performing important ceremonies; 3) the preservation of ethnic identity and the creation of a social space for the lu Mien Ban Nai Grang. There are mechanisms for cooperation of community network partners to manage knowledge and gather information systematically. As well as communicating to society through language, faith, food, traditional dress, thus maintaining a way of life and the identity of lu Mien Ban Nai Grang, Choporo Sub district, Kra Buri District, Ranong Province in a strong way.

Keywords: Way of life; Identity; lu Mien (Yao)

บทนำ

ศิลปวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของประเทศที่แสดงให้เห็นถึงความเจริญของงานของคนในชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในความเป็นมนุษย์ที่มีจิตใจงาม รักสงบ ดำรงชีวิตมั่นในศีลธรรม มีความคิดสร้างสรรค์ ที่แสดงออกอย่างมีระเบียบแบบแผนที่ทำให้เกิดความภาคภูมิใจ และประชาชนสามารถพึ่งตนเองได้ เป็นที่พึ่งแก่ผู้อื่นได้ นำไปสู่สันติสุขสันติธรรม ด้วยเหตุนี้ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี ทรงมีพระราชกรณียกิจทางด้านศิลปวัฒนธรรมที่เป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ การสืบสาน การเผยแพร่ การฟื้นฟู และการพัฒนาจนได้รับการยกย่องเป็น “อัครศิลปิน” ในฐานะ พระมหากษัตริย์ทรงฟื้นฟูทรงมี พระมหากรุณาธิคุณพระราชทานความเข้าใจและค่านิยมที่ถูกต้อง เกี่ยวกับความเป็นวิชาชีพที่มีเกียรติในสังคม วัฒนธรรมเป็นเรื่องของการดำรงชีวิตของมนุษย์ในสังคม การสร้างอัตลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่นเป็นสิ่งที่สำคัญในการสร้างตัวตนของชุมชนให้มีลักษณะเด่นเฉพาะตัว เกิดความแปลกใหม่ที่ควบคู่กับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว ซึ่งอยู่ในรูปแบบของวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ ศิลปะ วัฒนธรรม และสินค้าวัฒนธรรมเป็นการสร้างความภาคภูมิใจให้แก่คนในชุมชนให้ รู้สึกหวงแหนมีความเป็นเจ้าของชุมชน (พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (ทรงราษฎร์) และ ภักดี โพธิ์สิงห์, 2565) และการรักษาวิถีชีวิตของชุมชนผ่านขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรม บนพื้นฐานของภูมิปัญญา และอัตลักษณ์ของชุมชนในกระแสโลกาภิวัตน์ที่มีเทคโนโลยีสารสนเทศและการพัฒนา จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างยิ่งสำหรับความยั่งยืนของชุมชน (Smith, M. & Puczkó, L. (2010) เช่นเดียวกับกลุ่มชาติพันธุ์ “อิวเมี่ยน” ซึ่งถือว่าเป็นหนึ่งใน “กลุ่มเปราะบางทางสังคม” หรือมีสถานะเป็น “คนชายขอบ” (Marginal People) ที่ยังคงอัตลักษณ์ของตนเองในวิถีชีวิตประจำวันทั้งการแต่งกาย ที่อยู่อาศัย ดนตรี ความเชื่อ

ทางศาสนา ประเพณี พิธีกรรม และระบบการผลิต ส่วนการปรับตัวทางวัฒนธรรมนั้นเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจและการเมืองจากกระบวนการพัฒนาทั้งภาครัฐและบริษัทข้ามชาติ ที่เข้ามาส่งผลกระทบต่อชุมชน (พระมหาจักรี ญาณสมฺปนฺโน และสุรศักดิ์ อุดมเรืองเพ็ญ, 2560 และ เสถียร ฉันทะ, 2558)

ชุมชนชาวอิวเมียน หรือ เย้า บ้านในกรัง ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง แต่เดิมนั้นทำมาหากินอยู่ในพื้นที่อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร เมื่อรัฐบาลได้ประกาศให้ป่าคลองลานเป็นเขตอุทยานแห่งชาติคลองลาน เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2525 ส่งผลให้พื้นที่ทำกินของชาวเย้าเมียนบ้านคลองลาน ซ้อนทับกับอุทยานแห่งชาติคลองลาน ชาวอิวเมียนจึงได้อพยพออกจากพื้นที่ป่ามายังพื้นที่ราบแต่ไม่มีที่ดินทำการเกษตร ทำให้บางส่วนต้องไปอาศัยอยู่กับเครือญาติที่จังหวัดเชียงราย พะเยา ลำปาง น่าน และ ประเทศสหรัฐอเมริกา โดยส่วนหนึ่งอพยพมาทำไร่กาแฟอยู่ในพื้นที่หมู่ที่ 9 ตำบล จ.ป.ร.อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง ตามคำชักชวนของเพื่อนชาวอิสานและชาวระนอง และเมื่อเห็นโอกาสในการประกอบอาชีพด้านการเกษตร จึงได้ชักชวนเครือญาติมาจับจองที่ดินทำไร่กาแฟเพิ่มขึ้นมากกว่า 19 หลังคาเรือน ปัจจุบันชาวอิวเมียนในกรัง ยังคงดำเนินวิถีชีวิตและอัตลักษณ์ของชุมชนผ่านขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม โดยเฉพาะในโอกาสงานสำคัญ ๆ จะมีการแต่งกายด้วยชุดประจำเผ่าชาวไทยภูเขาที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นในด้านรูปทรงและการปักเย็บลวดลายด้วยมือที่ปราณีตงดงาม ทั้งยังประดับด้วยเครื่องเงินเพิ่มความแปลกตาแก่ผู้พบเห็น ซึ่งนับว่าเป็นการสร้างเสน่ห์ให้กับชุมชนชาวอิวเมียนบ้านในกรังเป็นอย่างดี (วอยซ์ ออนไลน์, 2563)

ชุมชนชาวอิวเมียนบ้านในกรัง สนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและนอกระบบ เช่นโรงเรียนเพียงหลวง 15 (บ้านรังแตง) โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนปากจั่นวิทยา สำหรับระดับอุดมศึกษาหรือระดับมหาวิทยาลัยนั้น ส่วนใหญ่เดินทางไปศึกษาในมหาวิทยาลัยในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ลูกหลานได้รับ ประสบการณ์การเรียนรู้ ทักษะ ฝีมือ จากมหาวิทยาลัยชั้นนำของประเทศ ศึกษาด้านโลจิสติกส์ บัญชีและการเงิน ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ และเครื่องยนต์ เพื่อนำมาพัฒนาต่อยอดอาชีพด้านการเกษตร การพัฒนาผลิตภัณฑ์ สำหรับการเลือกคู่ครองนั้น พ่อ แม่ ไม่ปิดกั้นสามารถแต่งงานกับคนนอกได้ ซึ่งมีความแตกต่างจากอดีตเป็นอันมากที่เลือกคนในหมู่บ้านที่ชนทำงานไม่มีการวางแผนครอบครัวและมีบุตรจำนวนมาก ในปัจจุบันหนุ่มสาวจะสร้างครอบครัวเมื่อมีความพร้อม มีการเลือกคู่ครองด้วยความพึงพอใจ มีการวางแผนครอบครัวและมีบุตรเพียง 1-2 คน ส่วนใหญ่ต้องการลูกชายไว้เพื่อสืบสกุล (จันทิมา แซ่ลิว, 2560) ด้านการดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของชาวอิวเมียน ยังคงมีการสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การนับถือผีบรรพบุรุษ เทพยดา พิธีกรรมเลี้ยงผี หรือความเชื่อในเรื่องของขวัญทั้ง 12 ขวัญที่มีติดตัว ตลอดจนความเชื่อหลังความตาย ผู้เสียชีวิตจะขึ้นไปอยู่บนสวรรค์ และจะคอยปกป้องรักษาลูกหลาน จึงมีความเชื่อในเรื่องของการทำบุญอุทิศส่วนกุศลให้เป็นประจำทุกปี พิธีกรรมต่างๆ จึงมีอิทธิพลแฝงทำให้สมาชิกในสังคมได้เรียนรู้ เข้าใจ

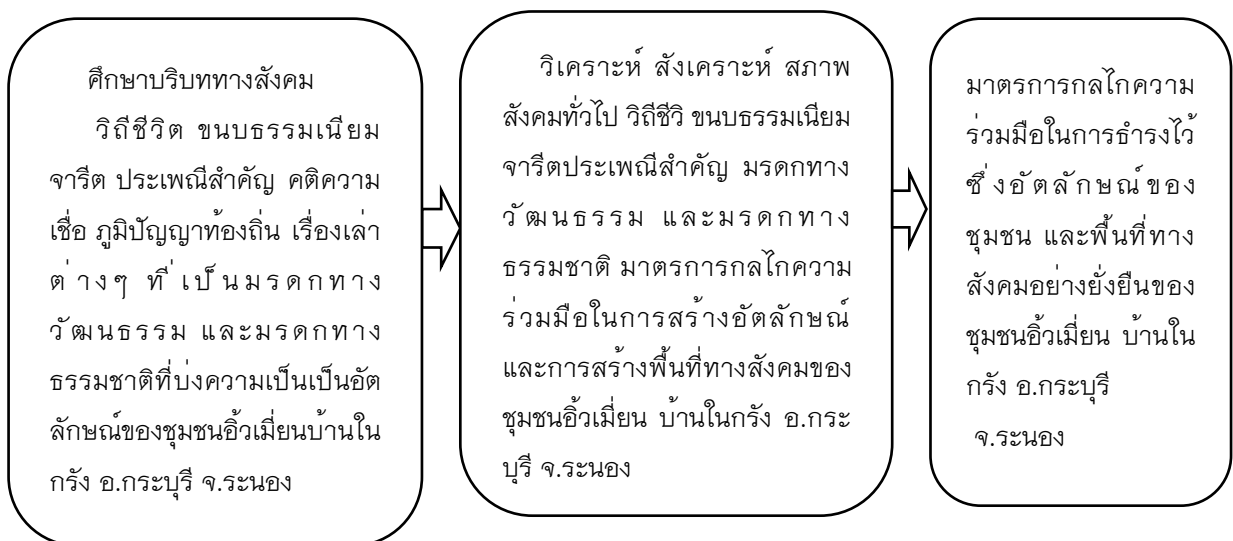
ถึงคติความเชื่อ ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ที่บรรพบุรุษได้ใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตสืบทอดกันมา (ณัฐนนท์ จิริกจิณมิตร, 2565) การศึกษา “วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอริยเมียนของบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง” จึงอาจเป็นส่วนสำคัญในการนำองค์ความรู้จากการศึกษาไปพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การจัดการความรู้เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การพัฒนาอาชีพ การส่งเสริมสุขภาพ การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ของชุมชนที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมโดยทั่วไปของชุมชนอริยเมียนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง
2. เพื่อศึกษาวิถีชีวิตประเพณีที่สำคัญของชุมชนอริยเมียนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง
3. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอริยเมียนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัย “วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอริยเมียนของบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง” ครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณี และอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ของนักวิชาการทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ประกอบด้วยมาริสสา หิรัญติยะกุล และ นพดล ตั้งสกุล (2565), นพรัตน์ ไชยชนะ และคณะ (2564) และ Maehler, D. B., (2021) แล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย และพัฒนาเป็นประเด็นคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก ตลอดจนเป็นแนวทางในการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม ปรากฏดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ความเป็นอริยเมียนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) กระบวนการวิจัยเริ่มจากการทบทวนแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากรอบแนวคิดในการทำวิจัย การสร้างคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) การสัมภาษณ์จะเป็นส่วนสนับสนุนสำคัญให้นักวิจัยเข้าถึงแนวความคิด ความทรงจำ ที่ถ่ายทอดออกเป็นคำพูดของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้มากกว่ามากกว่าคำพูดของนักวิจัย ซึ่งช่วยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถอธิบายสถานการณ์ของพวกเขาได้ (Stringer, 2007) ด้านการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participation Observation) นั้น โดยทั่วไปถูกนำไปใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Marshall & Rossman, 2016) นักวิจัย จึงเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการค้นหาข้อเท็จจริงที่ฝังลึกของสถานการณ์ทางสังคม ที่ได้จากการสังเกตร่วมกับผู้ร่วมวิจัย (Marshall & Rossman, 2016) นักวิจัยในฐานะผู้ร่วมสังเกตการณ์ จึงไม่เพียงแต่สังเกตกิจกรรมทางกายภาพเท่านั้น แต่นักวิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เกิดขึ้นตามช่วงเวลาในสถานการณ์ทางสังคม นั้นด้วย (Gillis & Jackson, 2002) ซึ่งจะเป็นผลให้นักวิจัยได้รับมุมมองในการสะท้อนแนวคิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวางแผนและลงมือปฏิบัติตามแผนการสังเกตแบบมีส่วนร่วมได้กว้างมากขึ้น นำไปสู่การปฏิบัติและวางแผนซ้ำ (PDCA) แล้วนำผลการปรับปรุงแก้ไขมาประชุมกลุ่มย่อย (Group Discussion) ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของการแบ่งปันข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายของการวิจัย (Marshall & Rossman, 2006) อภิปรายแลกเปลี่ยนมุมมอง ข้อคิดเห็น เพื่อที่จะสร้างข้อมูลใหม่ขึ้นมา (Kitzinger, 1995) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่เป็นแกนนำในการขับเคลื่อนชุมชนอ้าวเมียนบ้านโนกรังในปัจจุบัน ซึ่งประกอบด้วย ประธานชุมชน ผู้นำจิตวิญญาณ ประชาชนชาวบ้าน กลุ่มเกษตรกร กลุ่มสตรี กลุ่มเยาวชน และนักวิชาการ จำนวน 20 คน นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์ SWOT Analysis และดำเนินการสนทนากลุ่มย่อย (group discussion) ในการกำหนดมาตรการกลไกความร่วมมือในการดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชุมชน และพื้นที่ทางสังคมอย่างยั่งยืนของชุมชนอ้าวเมียน บ้านโนกรัง อ.กระบุรี จ.ระนอง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพสังคมโดยทั่วไปของชุมชนอ้าวเมียนบ้านโนกรัง ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า 1) ชาวอ้าวเมียนแต่เดิมนั้น อาศัยอยู่ทางตะวันออกของมณฑลไถ่เจา ยูนนาน หูหนาน และกวางสีในประเทศจีน ต่อมาได้อพยพมาทางใต้ เข้าสู่เวียดนามเหนือ ตอนเหนือของลาว ทางตะวันออกของพม่า บริเวณรัฐเชียงตุง และภาคเหนือของไทย การตั้งหมู่บ้านของชาวอ้าวเมียน มักจะเป็นการรวบรวมกันระหว่างกลุ่มแซ่ตระกูลหรือกลุ่มญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่จะเป็นครอบครัวขยาย ซึ่งปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นครอบครัวเดี่ยว เพราะต้องการความเป็นอิสระและต้องการสร้างฐานะของตนเอง
- 2) การปกครองในชุมชนยังเป็นระบบผู้นำอาวุโส ผู้ชายมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้หญิง (ปิตาธิปไตย)

แต่มีการปรับตัวจากเดิมไปค่อนข้างมาก เนื่องจากปัจจัยทางการศึกษาและการประกอบอาชีพ 3) ด้านความเป็นอยู่ ส่วนใหญ่ยังยึดถือเอาทำเนียมปฏิบัติของบรรพบุรุษมาใช้ในการดำเนินชีวิต สังเกตได้จากอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตรประจำวัน การดูแลรักษา ยาม ตามปฏิทิน และ 4) การประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ไถนา สวนทุเรียน ปลูกยางพารา และหมาก อาชีพเสริม ได้แก่ งานหัตถกรรม ปักเย็บผ้า จักสาน หาของป่าและรับจ้าง

2. ผลการวิเคราะห์วิถีชีวิตประเพณีที่สำคัญของชุมชนอีวเมี่ยนบ้านในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง พบว่า 1) การนับถือศาสนา มีทั้งนับถือศาสนาพุทธ คริสต์ แต่การนับถือผีตามบรรพบุรุษยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตรประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งระบบเครือญาติแบบแซ่ ตระกูล การลำดับวันเดือนปี ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญๆ (วันกรรม) 2) วิถีชีวิตของชุมชนอีวเมี่ยนจะผูกพันกับประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อต่อเทพเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการนับถือผีบรรพบุรุษ ตั้งแต่เกิดจนถึงเสียชีวิต มีปฏิทินที่กำหนดประเพณี พิธีกรรมสำคัญ เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ (เจียเซียงเหฮฮึง) ประเพณีวันเซ่งเม้ง “เซ่งเม้ง” เกิดขึ้นในเดือนเมษายนของทุกปี และประเพณีวันสารทจีน (เจียเจียบ เฟย) ซึ่งตรงกับวันที่ 14 และวันที่ 15 เดือน 7 ของการนับแบบปฏิทินจีน 3) วิธีการเลือกคู่ครอง (หล่อเอ้าโกว) หนุ่มสาวเมี่ยนมีอิสระในการเลือกคู่ครอง การสู่ขอ (ไท่เนิ่นแซง) จะเกิดขึ้นได้เมื่อฝ่ายชายสามารถสืบทราบวัน เดือน ปีเกิดของฝ่ายหญิง ถ้าพ่อแม่ฝ่ายหญิงยินยอมบอกก็แสดงว่ายอมยกให้ และเข้าพิธีแต่งงาน 4) ชาวอีวเมี่ยนยังคงมีความเชื่อว่าผู้มีบุญหรือบรรพบุรุษกลับมาเกิด การตั้งครรภ์จึงมีพิธีสำคัญ เพื่อบนบานให้ลูกมีสุขภาพแข็งแรงและคลอดง่าย มีพิธีกรรมป้องกันการแท้งลูก พิธีกรรมสะเดาะเคราะห์หลังตั้งครรภ์ได้ 5 เดือน และเมื่อคลอดบุตรแล้ว จะรับประทานอาหารที่ไม่แสลงเท่านั้น เช่น ไก่ ไข่ เนื้อไก่ หมี่เหลือง วุ้นเส้น จะไม่ใส่เครื่องปรุงกลิ่นใดๆ นอกจากใส่เกลือ น้ำตาล พริกไทย เท่านั้น และ 5) อาหาร แต่เดิมชาวอีวเมี่ยนจะปลูกข้าวไร่เพื่อเก็บไว้กินตลอดปี แต่ปัจจุบันซื้อหาจากร้านค้าในชุมชนพื้นที่ราบ อาหารส่วนใหญ่สามารถหาได้ตามธรรมชาติ กุ้ง หอย ปู ปลา ในลำธาร หรือ หมู ไก่ที่เลี้ยงไว้ในครัวเรือน ชาวอีวเมี่ยนบ้านในกรังมีวิถีชีวิตอย่างพอเพียง จึงมีเงินทองส่งลูกเรียนในกรุงเทพมหานคร หรือซื้อที่ดินเพิ่มเติมเกือบทุกปี

3. ผลการวิเคราะห์อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอีวเมี่ยนในกรัง อำเภอกะบุรี จังหวัดระนอง พบว่า 1) ชาวอีวเมี่ยนบ้านในกรัง แสดงอัตลักษณ์ตนเองผ่าน ภาษา ศรัทธา อาหาร การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เช่น ความชำนาญในการปักทอผ้าทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ วิธีการทำเกษตรแบบกึ่งยังชีพบนพื้นที่สูง 2) การสูญเสียขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชาวอีวเมี่ยน เด็กรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะสื่อสารภาษาไทย นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามสมัยแฟชั่น การละเล่นตามประเพณี และเทศกาลต่างๆ โดยเฉพาะการละเล่นในวัยผู้ใหญ่หรือวัยหนุ่มสาว สูญหายโดยสิ้นเชิง 3) การดำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชาวอีวเมี่ยน

บ้านในกรุง มีการจัดการความรู้และรวบรวมข้อมูลอย่างเป็นระบบ ผ่านมาตรการกลไกความร่วมมือของภาคีเครือข่ายพัฒนาชุมชน จากคนในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และนักพัฒนาชุมชน เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ มรดกทางธรรมชาติที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ ผ่านผลิตภัณฑ์และเรื่องเล่าของชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุง ผู้การรับรู้จากสังคมภายนอก และ 4) การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุง จากการพัฒนาชุมชนของผู้นำชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุงและภาคีเครือข่าย โดยเฉพาะการพัฒนาผลผลิตกาแฟสายพันธุ์โรบัสต้าปลอดสารพิษ มีตลาดรับซื้อในราคาประกัน ทำให้ชุมชนมีรายได้แน่นอน นอกจากนี้ ชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุง ยังมีการตั้งเป็นกลุ่ม ชมรม สมาคม ในการทำธุรกิจ การช่วยเหลือสมาชิก และการจัดงานสามัคคีสัมพันธ์ระหว่างอ่าวเมียนไทย-จีน และงานมหกรรมอ่าวเมียนโลกอีกด้วย

4. ผลการวิเคราะห์ Content Analysis ทำการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียม ประเพณี อัตลักษณ์ของชาวอ่าวเมียน พบว่า กลุ่มชาติพันธุ์อ่าวเมียนหรือ เย้า เป็นชนชาติเชื้อสายจีน เรียกตัวเองว่า เมียน อ่าวเมียน หรือ เย้า อพยพมาจากมณฑลไถ่เจา ยูนนาน หูหนาน และกวางสีในประเทศจีน เข้าสู่เวียดนามเหนือ ตอนเหนือของลาว บริเวณรัฐเชียงตุงของเมียนมา และภาคเหนือของไทย เช่น เชียงราย พะเยา ลำปาง น่าน สุโขทัย ภาคใต้พบที่บ้านในกรุง ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ชุมชนอ่าวเมียนส่วนใหญ่นับถือศาสนาคริสต์มากกว่าศาสนาพุทธ แต่การนับถือผีตามบรรพบุรุษ ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งระบบเครือญาติแบบแซ่ ตระกูล การลำดับ วัน เดือน ปี การประกอบพิธีกรรมสำคัญ ๆ และคติความเชื่อต่อเทพเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการนับถือผีบรรพบุรุษ ใช้ระบบผู้นำอาวุโสในการปกครอง ผู้ชายมีสถานภาพทางสังคมสูงกว่าผู้หญิง ชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร ทำไร่กาแฟ สวนทุเรียน ปลูกยางพารา และหมาก ชาวอ่าวเมียนบ้านในกรุง สนับสนุนให้บุตรหลานได้รับการศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบ และนอกระบบ สำหรับการเลือกคู่ครองนั้น นอกจากจะเปิดกว้างสำหรับการเลือกคู่ครองของลูกหลานแล้ว ยังให้อิสระในการประกอบอาชีพอีกด้วย รวมถึงการพร้อมสำหรับการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ที่เข้ามาในชุมชน จึงทำให้ชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุงสามารถดำเนินวิถีชีวิตและมีพื้นที่ทางสังคมเป็นที่ยอมรับแก่ภาคีเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม สามารถอนุรักษ์สืบสานขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญ ผ่านการแสดงออกทางด้าน ภาษา ศรัทธา อาหาร เรื่องเล่าชุมชน แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุง ได้อย่างงดงาม

5. ผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis จำแนกเป็นรายด้าน ดังนี้

จุดแข็ง ชุมชนอ่าวเมียนบ้านในกรุง มีการอนุรักษ์สืบสาน คติ ความเชื่อ เกี่ยวกับจิตวิญญาณแบบดั้งเดิม และให้ความสำคัญกับระบบเครือญาติแบบแซ่ ตระกูล ที่มีบรรพบุรุษสายเดียวกันอย่างเข้มแข็ง สร้างความรักความสามัคคีในกลุ่มเครือญาติได้อย่างเหนียวแน่น มีการถ่ายทอดองค์ความรู้

ชนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาแก่คนในกลุ่มแซ่ ตระกูลได้อย่างเป็นระบบ เช่น การทำถัณฑ์กรรมเครื่องเงิน การถักทอผ้า และความรู้การทำไร่กาแฟอินทรีย์ ที่สามารถผลิตเมล็ดกาแฟ ชาดอกกาแฟ ที่มีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาด ส่งผลให้ชุมชนอ้าวเมี่ยนในกรัง สามารถดำเนินวิถีชีวิตได้อย่างเข้มแข็ง

ภาพที่ 2 กาแฟและชาดอกกาแฟ สายพันธุ์โรบัสต้า (Robusta)

ภาพที่ 3 หัตถกรรมงานถักทอผ้า

โอกาส ชุมชนอ้าวเมี่ยนบ้านในกรัง ยังยึดถือเอาชนบธรรมเนียมประเพณีแบบดั้งเดิม แต่เปิดโอกาสให้ลูกหลานได้เรียนรู้สังคมภายนอกมากขึ้น ขณะที่คนรุ่นเก่ายอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เข้ามาในชุมชน มีการบูรณาการความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการส่งเสริมพัฒนาต่อยอดมรดกทางวัฒนธรรม และมรดกทางธรรมชาติ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลผลิต การเกษตร และผลิตภัณฑ์ชุมชน สร้างงาน สร้างอาชีพ และพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงในขนาด

ภาพที่ 4-5 การถ่ายทอดองค์ความรู้ และภูมิปัญญาท้องถิ่น ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง

จุดอ่อน ชุมชนอ้าวเมี่ยนบ้านในกรัง มีทั้งสิ้น 17 ครัวเรือน มีประชากร จำนวน 90 คน ส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและเด็ก เนื่องจากคนหนุ่มสาวไปศึกษาและทำงานในเมืองใหญ่ เช่นเดียวกับชุมชนชนบทอื่นๆ ทำให้การสืบทอดอนุรักษ์สืบสานมรดกทางวัฒนธรรม และการถ่ายทอดองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นแก่คนรุ่นหลังอยู่ในวงจำกัด

ภาพที่ 6-8 ตำรา คติ คำสอน การดำเนินชีวิต

อุปสรรค ชุมชนอีวเมี่ยนบ้านในกรัง พบว่าสภาพการขยายตัวของชุมชน เนื่องจากการพัฒนาโครงสร้างสาธารณูปโภค การเดินทางและการขนส่งสะดวกและรวดเร็ว การนำเข้าสินค้าอุปโภค บริโภค ทำได้ง่ายขึ้น ส่งผลกระทบต่อการดำเนินวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ขนบธรรมเนียมประเพณี ที่เป็นอัตลักษณ์สำคัญของชาวอีวเมี่ยนที่มุ่งเน้นความพอเพียงอาจมีการเปลี่ยนแปลงและถูกลดทอนลงไป

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพสังคมโดยทั่วไปของชุมชนอีวเมี่ยนบ้านในกรัง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ชาวเมี่ยนเป็นชนชาติเชื้อสายจีนเดิม ชนเผ่านี้เรียกตัวเองว่า เมี่ยน หรือ อีวเมี่ยน ซึ่งแปลว่า มนุษย์ และมีชื่อเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า เย้า ถิ่นเดิมของเมี่ยนอยู่ทางตะวันออกของมณฑลไคเวจ่า ยูนนาน หูหนานและกวางสีในประเทศจีน ต่อมาการทำมาหากิน ผิดเคืองและถูกรบกวจากชาวจีน จึงได้อพยพมาทางใต้ เข้าสู่เวียดนามเหนือ ตอนเหนือของลาว และทางตะวันออกของพม่าบริเวณรัฐเชียงตุง และภาคเหนือของไทย ปัจจุบันมีชาวเมี่ยนอาศัยอยู่มากในจังหวัดเชียงราย พะเยา และน่านรวมทั้งในจังหวัด กำแพงเพชร เชียงใหม่ ตาก เพชรบูรณ์ ลำปาง สุโขทัย ในอดีตชาวอีวเมี่ยน ตั้งบ้านเรือนอยู่บนไหล่เขาที่มีน้ำบริบูรณ์ ภาษาอีวเมี่ยนมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับภาษาม้งมากกว่าภาษาชาวเขาอื่นๆ ภาษาเขียน เมี่ยนได้รับอิทธิพลจากจีนมาก เป็นคำเดียวโดด ๆ ไม่มีภาษาเขียนเป็นของตนเอง แต่จะออกเสียงตามสำเนียงภาษาเมี่ยน โดยสังคมเมี่ยนจะใช้ภาษาจีนในการบันทึกเอกสารสำคัญของตระกูลที่ครอบครัวยาวเมี่ยนทุกครอบครัวย่อมอย่างน้อยครอบครัวยาว 2 อย่าง ซึ่งได้แก่ 1) ใบเกิดที่เป็นแผ่นไม้ หรือ “นีนแซงป๋น” จะบันทึกเกี่ยวกับวันเดือนปีเกิดของสมาชิกทุกคนในครอบครัว และ 2) บันทึกรายชื่อบรรพบุรุษประจำตระกูล หรือ “จ่าพินตาน” นอกจากนี้ยังมีเอกสารที่เป็นตำราสำหรับใช้ดูดวง การดูวันมงคลของแต่ละตระกูลอีกด้วย (รัฐพร ศรีสมบัติ, 2561) ชาวอีวเมี่ยนที่อยู่ในเมืองไทยส่วนใหญ่พูดภาษาไทยเหนือหรือคำเมืองพอรู้เรื่อง บางคนพูดภาษาไทยกลางได้ คนที่มีอายุพูดภาษาจีนกลางและจีนฮ่อได้ เข้ามีภาษาคัดลอกภาษาจีน และมักพูดภาษาจีนกลางได้ ตัวหนังสือเขียนอย่างจีนทุกตัวอักษร (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏ กำแพงเพชร, 2565) สำหรับชุมชนอีวเมี่ยนบ้านในกรัง ตำบล ป.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง

อพยพมาจากอำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร ประมาณ 40 กว่าปี เมื่อครั้งรัฐบาลได้ประกาศให้ ป่าคลองลานเป็นเขตอุทยานแห่งชาติคลองลาน ในวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ.2525 การตั้งหมู่บ้านของ ชาวอิวเมี่ยน มักจะเป็นการรวบรวมกันระหว่างกลุ่มแซ่ตระกูลหรือกลุ่มญาติพี่น้อง ส่วนใหญ่จึงเป็น ครอบครัวขยาย ประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก และลูกสะใภ้ หรือ ลูกเขย การแต่งงานจึงเป็นลักษณะแบบแต่งงาน ฝ่ายหญิงต้องมาอยู่บ้านฝ่ายชาย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐนนท์ จิริกจินิมิต (2565) ศึกษาการ ปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเมี่ยนผ่านองค์คติ ความเชื่อ สังคม วัฒนธรรม กล่าวว่า เมื่อแต่งงาน แล้วผู้หญิงจะมาอยู่ที่บ้านฝ่ายชาย แต่กรณีครอบครัวใดมีแต่ลูกผู้หญิง ถ้าแต่งงานแล้ว ลูกเขยต้องมา อยู่ที่บ้านฝ่ายหญิงตามที่กำหนด เพื่อแลกกับค่าสินสอดที่ยังจ่ายไม่ครบ แต่ถ้าผู้หญิงเป็นลูกคนเดียว แต่งงานแล้วผู้ชายต้องมาอยู่ที่บ้านของผู้หญิงตลอดชีวิต หรือจนกว่า พ่อตา แม่ยาย จะเสียชีวิต สำหรับด้านความเป็นอยู่นั้น ด้านการปกครองในชุมชนยังเป็นระบบผู้นำอาวุโส อันเป็นระบบที่ทำให้ วิถีชีวิตของชาวเมี่ยนนับตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย จะให้ความสำคัญกับบทบาทเพศชายเหนือกว่าเพศหญิง เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ รุฐธร ศรีสมบัติ (2561) กล่าวว่าผู้ชายอิวเมี่ยนมีสถานภาพทางสังคม สูงกว่าผู้หญิง สะท้อนถึงจักรวาลวิทยาของชาวเมี่ยนในเรื่องความเชื่อ ระหว่างโลกมนุษย์ (หรือโลก ปัจจุบัน) และโลกแห่งจิตวิญญาณ (โลกในภพหน้า) ที่ต้องเชื่อมประสานกันตลอดช่วงการดำรงชีวิต ของมนุษย์ ซึ่งการเชื่อมประสานนี้ เป็นบทบาทหน้าที่ของ “หมอผี” หรือ “ซิบเมี่ยนเมี่ยน” ที่เป็นเพศ ชายเท่านั้น กล่าวว่า ระบบสังคมแบบ “ชายเป็นใหญ่” (ปิตาธิปไตย: patriarchy) จนเมื่อสังคมกลุ่ม ชาติพันธุ์เมี่ยนต้องปฏิสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกกลุ่มมากขึ้น บทบาทชายหญิงในสังคมชาติพันธุ์เมี่ยน เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญ นับตั้งแต่ทศวรรษ 2540 เป็นต้นมาผู้หญิงเมี่ยนเริ่มมีสถานะ ทางสังคมและเศรษฐกิจดีขึ้นเมื่อเทียบกับอดีตในขณะที่ “สถานะทางวัฒนธรรม” ที่อยู่ภายใต้ร่มเงา ของระบบ “ชายเป็นใหญ่” เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงอย่างน่าสนใจ ดังเช่นกรณีการเกิดขึ้นของ “หมอผี หญิงเมี่ยน” เป็นครั้งแรกในสังคมเมี่ยน ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมใหม่ของกลุ่มชาติพันธุ์เมี่ยน ในประเทศไทย ด้านการประกอบอาชีพ ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยยังคงยึดถือเอา ทำเนียบปฏิบัติของบรรพบุรุษมาใช้ในการดำเนินชีวิต สังเกตได้จากอุปกรณ์เครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน การดูฤกษ์ ยาม ตามปฏิทินตามวันกรรมทั้ง 12 เดือน เพื่อให้การเพาะปลูกได้ผลดี สอดคล้องกับ การศึกษาของ เอกชัย ทวีปวรชัย (2564) ศึกษาชาวเมี่ยนก็ให้ความสำคัญและตระหนักในคุณค่าทาง พิธีกรรมของตน จะเห็นถึงกิจกรรมทางพิธีกรรมมีความเชื่อมโยงการดำรงชีวิตของคนในหมู่บ้าน ที่มี ความเชื่อเหมือนกันอย่างแน่นแฟ้น และได้สะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับพิธีกรรมของชาติพันธุ์ เมี่ยน ซึ่งถือเป็นจุดแข็งต่อการสืบสานและสืบทอดการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 วิถีชีวิตประเพณีที่สำคัญของชุมชนอิวเมี่ยน บ้านในกรัง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง ชาวอิวเมี่ยนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ และศาสนาคริสต์

แต่การนับถือผีตามบรรพบุรุษ ยังคงยึดถือปฏิบัติกันอยู่ในชีวิตประจำวัน ไม่ว่าจะเป็นการแบ่งระบบเครือญาติ แบบแซ่ ตระกูล การลำดับวันเดือนปี ในการประกอบพิธีกรรมสำคัญๆ วิถีชีวิตของชุมชนอ้าวเมียนจึงผูกพันกับขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม คติความเชื่อต่อเทพเทวดา สิ่งศักดิ์สิทธิ์ และการนับถือผีบรรพบุรุษ กล่าวได้ว่าชาวเมียนคนหนึ่งจะเริ่มประกอบพิธีกรรมตั้งแต่แรกเกิดไปจนถึงวันตาย มีปฏิทินที่กำหนดประเพณี พิธีกรรมสำคัญ เช่น ประเพณีวันขึ้นปีใหม่ ประเพณีวันเซ่งเม้ง และประเพณีวันสารทจีน (เอกชัย ทวีปราชย์, 2564 และ จันทรา แซ่ลิว, 2560) โดยผู้ประกอบพิธีกรรมหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประกอบพิธีกรรมจะได้รับการยอมรับและความเคารพนับถือว่าเป็นส่วนสำคัญประการหนึ่งในสังคมวัฒนธรรมอ้าวเมียนอีกด้วย สอดคล้องกับ งามอาจ อินทนิเวศ (2562) ซึ่งคติความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ ชาวอ้าวเมียนได้เริ่มนำมาจากลัทธิเต๋ามาเป็นแนวทางในการปฏิบัติเมื่อราวคริสต์ศตวรรษที่ 13 ความเชื่อดังกล่าวนี้นี้ เป็นการผสมผสานกันระหว่างความเชื่อเรื่องเทพ และวิญญาณซึ่งมีความคิดพื้นฐานในการยอมรับเรื่องอำนาจของเทพ เจ้าป่า เจ้าเขา หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ (สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 2565) ด้านวิธีการเลือกคู่ครองนั้น หนุ่มสาวอ้าวเมียนมีอิสระในการเลือกคู่ครอง มีการวางแผนครอบครัว แต่ยังคงมีความเชื่อว่าผู้มีบุญหรือบรรพบุรุษกลับชาติมาเกิด การตั้งครมจึงมีพิธีสำคัญ เพื่อบนบานให้ลูกมีสุขภาพแข็งแรงและคล่องตัว มีพิธีกรรมป้องกันการแท้งลูก และเมื่อคลอดบุตรแล้ว จะรับประทานอาหารที่ไม่แสลงเท่านั้น เช่น ไก่ ไข่ เนื้อไก่ หมี่เหลือง วุ้นเส้น จะไม่ใส่เครื่องปรุงรสถั่วใดๆ นอกจากใส่เกลือ น้ำตาล พริกไทย เท่านั้น กล่าวได้ว่า ตั้งแต่เริ่มตั้งครมจนถึงหลังคลอด ชนเผ่าอ้าวเมียนจะมีความเชื่อและการประกอบพิธีกรรมที่มีความหมายแตกต่างกัน ซึ่งชนเผ่าอ้าวเมียนจะให้ความสำคัญและยึดถือปฏิบัติต่อกันมา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน (ณัฐนันท์ จิรกิจนิมิตร, 2565 และ จันทิมา แซ่ลิว, 2560) สำหรับอาหารหลักในชีวิตประจำวันของชาวอ้าวเมียนบ้านโนกรัง แต่เดิมปลูกข้าวไร่ และข้าวโพดเพื่อประกอบอาหาร เลี้ยงสัตว์ เช่น ไก่ หมู ซึ่งต้องเลี้ยงจำนวนมากสำหรับประกอบพิธีกรรม เนื่องในโอกาสต่างๆ ตามคติความเชื่อ เช่น อาหารสำหรับสตรีมีครรภ์และหลังคลอด อาหารสำหรับเด็กทารก และเด็กเล็ก อาหารสำหรับผู้สูงอายุหรือคนชรา อาหารสำหรับกลุ่มผู้ป่วย และอาหารสำหรับในงานโอกาสต่างๆ โดยฝ่ายหญิงจะเป็นผู้ประกอบอาหาร สำหรับชุมชนอ้าวเมียนบ้านโนกรัง ปัจจุบันวิถีชีวิตดังกล่าวเปลี่ยนแปลงไป ชุมชนอ้าวเมียนสามารถซื้อหาอาหารที่ต้องการได้จากร้านค้าในชุมชน หรือตลาดบ้านทุ่งมะพร้าว อย่างไรก็ตาม ชาวอ้าวเมียนยังคงสามารถหาสัตว์น้ำ กุ้ง หอย ปู ปลา ได้ตามลำน้ำธรรมชาติที่ไหลผ่านหมู่บ้าน ไม่จำเป็นต้องซื้อหาทุกอย่าง ทุกวันมีหลายครัวเรือนที่ดำเนินชีวิตแบบพอเพียง มีเงินทองส่งลูกเรียนในกรุงเทพมหานคร หรือซื้อที่ดินเพิ่มได้ทุกปี

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ การสร้างพื้นที่ทางสังคมของชุมชนอ้าวเมียนบ้านโนกรัง อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง แสดงอัตลักษณ์ตนเองผ่าน ภาษา

ศรัทธา อาหาร การแต่งกาย ขนบธรรมเนียมประเพณี และมรดกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ เช่น ความชำนาญในการปักทอผ้าทั้งผู้ชายและผู้หญิงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ วิธีการทำเกษตรแบบกึ่งยังชีพ บนพื้นที่สูง ซึ่งจากการศึกษาพบว่า วิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญ ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนอีวเมี่ยน มีผู้สืบทอดน้อยลง ซึ่งมาจากปัจจัยการอพยพไปศึกษาต่อในเมืองใหญ่ และหางานทำไม่กลับบ้านในกรัง ส่งผลให้เกิดการสูญเสียขนบธรรมเนียมประเพณีที่สำคัญของชาวอีวเมี่ยน เด็กรุ่นใหม่ส่วนใหญ่จะสื่อสารภาษาไทย นิยมแต่งกายด้วยเสื้อผ้าตามสมัยแฟชั่น การละเล่นตามประเพณี และเทศกาลต่างๆ โดยเฉพาะการละเล่นในวัยผู้ใหญ่หรือวัยหนุ่มสาว สูญหายโดยสิ้นเชิง สอดคล้องกับการศึกษาของ เอกชัย ทวีปวรชัย (2564) ชชาติพันธุ์เอี่ยนในประเทศไทยเริ่มประสบปัญหาในด้านการประกอบพิธีกรรม คือ ผู้ที่สามารถประกอบพิธีกรรมได้มีจำนวนลดน้อยลง การประกอบพิธีกรรมแต่ละครั้ง หาผู้ประกอบพิธีได้ค่อนข้างยาก ส่งผลให้การประกอบพิธีกรรมมีอุปสรรคมากยิ่งขึ้นขณะที่การศึกษาของ มาริสา หิรัญติยะกุล และ นพดล ตั้งสกุล (2565) ในการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ และสิ่งแวดล้อมของเมืองในยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลต่อสังคมวัฒนธรรมของชุมชนโดยหลายชุมชนถูกผนวกเข้าเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมกระแสหลัก ส่งผลให้อัตลักษณ์ของชุมชน ทั้งในแง่ทางกายและความหมายของย่านอ่อนแอลง จนเกิดการสูญเสียอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การสูญเสียเอกลักษณ์ทำให้ความหมาย ความผูกพัน และสำนึกในถิ่นที่ลดลง การศึกษาอัตลักษณ์ถิ่น จึงเป็นการเรียนรู้และทำความเข้าใจวัฒนธรรมของชุมชนชาติพันธุ์ ดังนั้น การธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ของชาวอีวเมี่ยนบ้านในกรังนั้น และดำรงไว้ซึ่งศิลปวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีสำคัญไว้ เพื่อส่งเสริมการเป็นสังคมพหุวัฒนธรรมอันดีงามของอำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง สืบไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

- 1) จังหวัดระนอง โดยพัฒนาการจังหวัด พัฒนาชุมชนอำเภอกระบุรี เทศบาลตำบล จ.ป.ร. ควรรวบรวมข้อมูลสำคัญของชุมชนอีวเมี่ยนบ้านในกรังอย่างเป็นระบบ เพื่อเผยแพร่มรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ และมรดกทางธรรมชาติที่ยังคงมีความอุดมสมบูรณ์ผ่านผลิตภัณฑ์และเรื่องเล่าของชุมชนอีวเมี่ยนในกรัง สู่การรับรู้จากสังคมภายนอก ได้เข้ามาศึกษาวิจัยและพัฒนา ชุมชนอีวเมี่ยนในกรังสู่ความเข้มแข็งต่อไป
- 2) จังหวัดระนอง โดยพัฒนาการจังหวัด พัฒนาชุมชนอำเภอกระบุรี เทศบาลตำบล จ.ป.ร. ควรบูรณาการความร่วมมือกับกลุ่มภาคีเครือข่ายชาติพันธุ์อีวเมี่ยน ในภูมิภาคต่างๆ เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสพการณ์การธำรงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ชาวอีวเมี่ยนให้สืบทอดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) จากการศึกษาพบว่า ชุมชนอ้าวเมียนบ้านในกรัง ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง พบว่า มีการติดต่อประสานงานกับกลุ่มภาคีเครือข่ายชาติพันธุ์อ้าวเมียนทั้งในระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติ มีการจัดกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือกันในกลุ่ม การสานสายสัมพันธ์ระหว่างอ้าวเมียนไทย-จีน รวมถึงการจัดมหกรรมอ้าวเมียนโลก ในประเทศไทย จึงควรมีการวิจัยกระบวนการ วิธีการ รูปแบบ การดำเนินกิจกรรมและโครงสร้างการความสัมพันธ์ในกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อการพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน สังคม ประเทศชาติ

2) จากการศึกษาพบว่า ชุมชนอ้าวเมียนบ้านในกรัง ตำบล จ.ป.ร. อำเภอกระบุรี จังหวัดระนอง มีมรดกทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ รวมถึงมรดกทางธรรมชาติค่อนข้างสมบูรณ์ จึงควรมีการวิจัยการสร้างมูลค่าจากทุนทางวัฒนธรรมชุมชนอ้าวเมียน เพื่อการสร้างสรรค์และยกระดับรายได้ฐานรากชุมชน ซึ่งจะเป็แนวทางในการดึงเยาวชนคนรุ่นใหม่ได้กลับสู่ชุมชน มาพัฒนาต่อยอดองค์ความรู้ และภูมิปัญญาบรรพบุรุษให้สืบสานต่อไป

3) ควรมีการวิจัยเชิงปริมาณที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล การเปลี่ยนบทบาท และสภาพแวดล้อมทางสังคมต่อการพัฒนาอัตลักษณ์ วิถีชีวิต และพื้นที่ทางสังคมของกลุ่มชาติพันธุ์อ้าวเมียน หรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เพื่อประโยชน์ในทางวิชาการ และการพัฒนาพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามแนวตะเข็บชายแดน เพื่อลดความเหลื่อมล้ำและในสภาพการณ์ที่สังคมเปลี่ยนไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทิรา แซ่ลิว. (2560). วัฒนธรรมการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยชนเผ่าอ้าวเมียน. *วารสารวิจัยราชภัฏเชียงใหม่*. 19(2), 76-87.
- ณัฐนันท์ จิรจิณนิมิต. (2565). การปกครองของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเมียนผ่านองคมนตรี ความเชื่อ สังคม วัฒนธรรม. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร.*, 10(2), 858-870.
- นพรัตน์ ไชยชนะ, อภิชาติ ใจอารีย์ และประสงค์ ตันพิชัย. (2564). กระบวนการเรียนรู้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์มอญ: กรณีศึกษาบ้านวังกะ ตำบลหนองลู อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา*, ปีที่ 9(1), 256-278.
- พระครูใบฎีกาวิชาญ วิสุทโธ (ทรงราชย์) และ ภักดี โพธิ์สิงห์. (2565). อัตลักษณ์ท้องถิ่นสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์. *วารสารนันทนาการและสันทนาการปริทรรศน์*, 9(2), 127-140.
- พระมหาจักรี ญาณสมฺปนฺโน และสุรศักดิ์ อุดเมืองเพีย. (2560). ประชาชนชายขอบ. *วารสารแสงอีสาน มหาวิทยาลัยมหาสารคามวารสารวิทยาเขตอีสาน*, 14(2), 1-9.
- มารีสา หิรัญติยะกุล และ นพดล ตั้งสกุล. (2565). การศึกษาอัตลักษณ์ถิ่นที่อยู่ในสิ่งแวดล้อมสรรค์สร้าง. *Journal of Architectural/Planning Research and Studies*, 19(1), 99-113.

- รฐธร ศรีสมบัติ. (2561). บทบาทของหมอผีหญิงชาวเมี่ยนในสังคมอุดมการณ์ชายเป็นใหญ่. *วารสารสังคมศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, 30(1), 31–63.
- วอยซ์ออนไลน์. (2563). ชาวเขา 'อิวเมี่ยน' สร้าง 'สุข' ด้วยพลังเยาวชน. สืบค้นเมื่อ 24 ตุลาคม 2565, จาก <https://voicetv.co.th/read/YuYjsxOuo>.
- เสถียร ฉันทะ. (2558). กลุ่มชาติพันธุ์สองฝั่งโขง: กรณีศึกษาจากกลุ่มชาติพันธุ์ขมุ ในแขวงบ่อแก้ว ประเทศลาว และขมุในจังหวัดเชียงราย ประเทศไทย. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย. สืบค้นเมื่อ 24 พฤษภาคม 2565, จาก <http://research.culture.go.th/medias/nt166.pdf>.
- สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร. (2565). *ชนเผ่าเมี่ยน หรือ เย้า ตำบลคลองลานพัฒนา อำเภอคลองลาน จังหวัดกำแพงเพชร*. สืบค้น 19 กรกฎาคม 2566, จาก https://arit.kpru.ac.th/ap2/local/?nu=pages&page_id=2101&code_db=610004&code_type=05.
- องอาจ อินทนิเวศ. (2562). องค์ความรู้ จิตสำนึกรักษ์ และกระบวนการสืบทอดภูมิปัญญาด้านดนตรีของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดเชียงราย. *วารสารอารยธรรมศึกษา โขง-สาละวิน*, 10(1), 66–91.
- เอกชัย ทวีปวรชัย. (2564). แนวทางอนุรักษ์พิธีกรรมทางความเชื่อของชาติพันธุ์เมี่ยนในประเทศไทย: การวิเคราะห์ สวอด. *วารสารวิชาการคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, 8(2), 88–104.
- Gillis, A., & Jackson, W. (2002). *Research methods for nurses: Methods and interpretation*. Philadelphia: F.A. Davis Company.
- Kitzinger, J. (1995). Qualitative Research: Introducing Focus Groups. *BMJ Clinical Research*, 1995 Jul 29, 311(7000):299–302 DOI: 10.1136/bmj.311.7000.299 • Source: PubMed.
- Marshall, C. & Rossman, G. (2006). *Doing participatory action research, (4th Ed.)*. Thousand Oaks: Sage.
- Marshall, C. and Rossman, G. (2016). *Designing Qualitative Research. 6th Edition*. Thousand Oaks: SAGE.
- Maehler, D. B., (2021). Determinants of ethnic identity development in adulthood: A longitudinal study. *British Journal of Developmental Psychology*, 40(1), 46–72.
- Stringer, E.T. (2007). *Action Research (Third Edition)*. Los Angeles: Sage.